

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

واحد برنامه ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره نظری – عملی»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: گروه مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی
عنوان درس: نظام سلامت و نظام ارایه خدمات سلامت Health System and HealthCare System
نوع و تعداد واحد¹: 2 واحد نظری
نام مسؤول درس: دکتر سید احمد احمدی تیمورلوئی
مدرس/ مدرسان: دکتر سید احمد احمدی تیمورلوئی
پیش نیاز/ همزمان: ندارد
رشته و مقطع تحصیلی: سیاستگذاری سلامت / دکتری تخصصی

اطلاعات مسؤول درس:

رتبه علمی: دانشیار
رشته تخصصی: سیاست گذاری سلامت
محل کار: دانشگاه علوم پزشکی ایران
تلفن تماس: 09125185936
نشانی پست الکترونیک: a.ahmadiseyed@gmail.com

¹نوع واحد: نظری، عملی و یا نظری- عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب در برنامه آموزشی

توصیف کلی درس

این درس برای آشنایی و درک عمیق ساختار نظام سلامت ایران و مکانیزمها و راهبردهای لازم برای حصول به اهداف نظام سلامت و آشنایی با نظام های مراقبتهای بهداشتی درمانی، سیاستگذاری و شناخت سیستمهای مختلف بهداشتی درمانی و شبکه ها و سطح بندی خدمات بهداشتی و درمانی می باشد. آشنایی با مفاهیم، تولید، حکمرانی، سیستم های پیچیده ارایه خدمات و ساختار و نظام اداره بیمارستان های کشور، ارزیابی عملکرد و شاخص های عملکردی نظام سلامت با تکیه بر مبانی نظری و کاربردی شرح داده می شود.

اهداف کلی / محورهای توانمندی (Competency):

هدف کلی آشنایی با زیرساخت نظام های سلامت و انواع مختلف آنها، اهداف و کارکردهای نظام سلامت، اسناد و قوانین بالادستی، ساختار نظام شبکه بهداشت و درمان کشور و نظام سلامت کشورهای مختلف و تفاوتی که در این نظامهای سلامت وجود دارد و اصول مهم مورد توجه در نظامهای سلامت، مفاهیم مرتبط است.

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی (Core Competency):

پس از پایان این درس انتظار میرود که فراگیر با مفاهیم زیر آشنا شده باشد:

- انواع چارچوبهای نظام، سلامت، اهداف کارکردها و ارتباطات
- نظام سلامت در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه (دینفعان، ساختار نظام سلامت، موتور محرکه نظام سلامت)
- سیاست گذاری و نظام سلامت
- ساختار نظام سلامت ایران
- نظام های ارایه خدمات مراقبتهای سلامت
- پیچیدگی و نظام های مراقبت سلامت (رویکرد تفکر سیستمی پویایی سیستم ها)
- الگوهای کیفیت و ایمنی بیمار در نظام های سلامت
- زنجیره تامین منابع در نظام سلامت
- پزشکی شدن (over use and under use medicalization) در نظام سلامت
- حکمرانی برای سلامت (اهداف توسعه، هزاره، اهداف توسعه پایدار، تعیین گره های اجتماعی سلامت، رهبری در نظام سلامت)
- مدیریت بیماریهای غیرواگیر در نظام سلامت
- مشارکت بخش دولتی و خصوصی در ارایه مراقبت های سلامت
- نظام های اداره امور انواع بیمارستانها (تعاریف و مفاهیم)
- ارزیابی ارزشیابی و ارتقای نظام سلامت و شاخصها و ابزارهای ارزیابی
- نظام مراقبتهای اولیه، سلامت پزشک خانواده و نظام ارجاع

رویکرد آموزشی^۱:

☐ ترکیبی^۳

☐ حضوری

☐ مجازی^۲

روش های یاددهی-یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد مجازی

☐ کلاس وارونه

☐ یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال

☐ یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی

☐ یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)

☐ سایر موارد نام ببرید.....

رویکرد حضوری

☐ سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)

☐ بحث در گروه های کوچک

☐ یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)

☐ یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)

☐ یادگیری مبتنی بر سناریو

☐ استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)

☐ یادگیری مبتنی بر بازی

☐ سایر موارد نام ببرید.....

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می رود.

لطفا نام ببرید

جدول تقویم ارائه درس: نظام سلامت و نظام ارایه خدمات سلامت

روز و ساعت کلاس... سه شنبه ها 13-15

جلسه	عنوان مبحث فعالیت یادگیری / تکالیف	روش یاددهی-یادگیری	تاریخ ارائه	نام مدرس / مدرسین
1	آشنایی با دانشجویان، ارائه طرح درس و بیان مقدمه ای در خصوص تعریف سلامت و معرفی ابعاد مختلف سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/6-31	دکتر سید احمد احمدی
2	چارچوبهای نظام ، سلامت ،اهداف کارکردها	سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی)	1405/7/7	دکتر سید احمد احمدی
3	مراقبت های اولیه سلامت و ساختار شبکه و اهداف توسعه هزاره، اهداف توسعه پایدار	سخنرانی تعاملی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی	1405/7/14	دکتر سید احمد احمدی
4	نظام های ارایه خدمات مراقبتهای سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/7/21	دکتر سید احمد احمدی
5	الگوهای کیفیت و ایمنی بیمار در نظامهای سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/7/28	دکتر سید احمد احمدی
6	حکمرانی برای سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/8/5	دکتر سید احمد احمدی
7	تعیین گره های اجتماعی سلامت،	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/8/12	دکتر سید احمد احمدی
8	تولیت و رهبری در نظام سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/8/19	دکتر سید احمد احمدی
9	رویکرد تفکر سیستمی و پویایی سیستم ها	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی و ارایه دانشجویان	1405/8/26	دکتر سید احمد احمدی
10	پیچیدگی نظام های مراقبت سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/9/3	دکتر سید احمد احمدی
11	مدیریت بیماریهای غیرواگیر در نظام سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی	1405/9/10	دکتر سید احمد احمدی
12	مشارکت بخش دولتی و خصوصی در ارایه مراقبت های سلامت	سخنرانی تعاملی- یادگیری مبتنی بر سناریو- ارایه دانشجویان	1405/9/17	دکتر سید احمد احمدی
13	نظام های اداره امور انواع بیمارستانها	سخنرانی- پرسش و پاسخ، بحث گروهی و ارایه دانشجویان	1405/9/24	دکتر سید احمد احمدی
14	پزشک خانواده و نظام ارجاع	سخنرانی تعاملی- پرسش و پاسخ، بحث گروهی و ارایه دانشجویان	1405/10/1	دکتر سید احمد احمدی
15	زنجیره تامین منابع در نظام سلامت	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی و ارایه دانشجویان	1405/10/8	دکتر سید احمد احمدی
16	ارزیابی عملکرد ارتقای نظام سلامت و شاخصها و ابزارهای ارزیابی	سخنرانی تعاملی- بحث گروهی و ارایه دانشجویان	1405/10/15	دکتر سید احمد احمدی
17	امتحان پایان ترم			

وظایف و انتظارات از دانشجو:

وظایف عمومی دانشجو و انتظارات در طول دوره نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه های کلاس¹

از دانشجویان انتظار می رود:

- زیربنای علمی مورد نیاز جهت فراگیری مطالب را داشته باشند و در صورت وجود نقص، در جهت رفع آن تلاش کنند.
- بر اساس جدول زمانی ارائه دروس، آمادگی نظری لازم برای حضور در کلاس و مشارکت در بحث ها را کسب نمایند.
- مسئولیت یادگیری هر چه بیشتر خود را به عهده گیرند و با کمک مطالعات کتابخانه ای سعی در ارتقای دانش خود داشته باشند.
- کتاب معرفی شده توسط استاد را بر اساس الگوی درج شده خلاصه و ارایه نمایند
- به طور منظم و بدون غیبت در کلاس های درس حضور یابد و تاخیر نداشته باشند.
- در مباحث کلاسی و بحث گروهی شرکت فعال داشته باشند.
- تکالیف خود را با استفاده از منابع علمی و یافته های حاصل از پژوهش ها با راهنمایی اساتید تهیه کنند.
- تکالیف خود را طبق چارچوب تعریف شده و در تاریخ مقرر، ارائه و تحویل دهند.

چارچوب تهیه خلاصه کتاب توسط دانشجویان:

- ✓ چکیده
- ✓ بحث در خصوص خط سیر کتاب
- ✓ توضیح خلاصه فصول کتاب
- ✓ تشریح نقطه نظر نویسنده
- ✓ تشریح نظریه یا چارچوب ارائه شده (در صورت وجود)
- ✓ آموخته های دانشجو از کتاب
- ✓ نکات مدیریتی قابل برداشت از کتاب
- ✓ نقد و نظر دانشجو بر کتاب

¹ وظایف عمومی می توانند در همه انواع دوره های آموزشی اعم از حضوری و مجازی، لحاظ گردند.

روش ارزیابی دانشجو:

- ذکر نوع ارزیابی:
- ارزیابی تکوینی (سازنده)^۱ 20 درصد
- انجام تکالیف 20 درصد
- مشارکت در کلاس : 10 درصد
- ارزیابی تراکمی (پایانی)^۲ : 50 درصد

سهم ارزشیابی هر نوع / روش در نمره نهایی و سهم نمره اساتید دوره

- ارزیابی تکوینی (سازنده)^۳ 20 درصد
- انجام تکالیف 20 درصد یک جلسه درسی با استفاده از حداقل 3 مقاله به روز و معتبر و کتاب با استفاده از منبع معرفی شده مرتبط با مباحث درس، توسط هر دانشجو آماده و ارائه شود. مطلب آماده شده باید به تایید استاد رسیده و 3 روز قبل از ارائه نیز به دست دانشجویان گروه برسد که قبل از کلاس مطالعه نمایند و در بحث مشارکت فعال داشته باشند (تدریس معکوس (flipped learning)
- مشارکت در کلاس : 10 درصد
- ارزیابی تراکمی (پایانی)^۴ : 50 درصد

* **نکته:** ذکر روش ارزیابی دانشجو (شفاهی، کتبی (چهارگزینه ای، درست نادرست، باز پاسخ و غیره)، آزمون های ساختارمند عینی مانند: OSCE, OSLE و غیره) و یا ارزیابی مبتنی بر محل کار با استفاده از ابزارها (مانند: لاگ بوک، کارپوشه، DOPS) *

* **نکته:** ذکر سهم ارزشیابی هر روش در نمره نهایی دانشجو (جدول سهم نمره براساس طراحی روش ارزیابی دانشجو)

* **نکته:** در رویکرد آموزشی مجازی، سهم ارزیابی تکوینی بیش از سهم ارزیابی تراکمی باشد.

منابع:

منابع شامل کتاب های درسی، نشریه های تخصصی، مقاله ها و نشانی وب سایت های مرتبط می باشد.

الف) کتب:

1. Paul M. Griffin, Harriet B. Nembhard, Christopher J. DeFlitch, Nathaniel D. Bastian, Hyojung Kang, David A. Munoz. Healthcare Systems Engineering. Wiley: 2016
2. Margie Lovett-Scott and Faith Prather. Global health systems: comparing strategies for delivering health services. Burlington, Mass: Jones & Bartlett Learning: 2014
3. Battle-Fisher M. Application of Systems Thinking to Health Policy & Public Health Ethics: Public Health and Private Illness. Springer; 2014.

1 . Formative Evaluation
2 . Summative Evaluation
3 . Formative Evaluation
4 . Summative Evaluation

4. Dionne M. Aleman, Hamid R. Ghaffari (auth.), Panos M. Pardalos, Pando G. Georgiev, Petraq Papajorgji, Britta Neugaard. Systems Analysis Tools for Better Health Care Delivery. Springer- Verlag New York.2013
5. Silverman. Barry G.. Jain, Ashlesha, Ichalkaranje. Ajita. Intelligent Paradigms for Healthcare Enterprises: Systems Thinking. Springer.2005
6. Gharajedaghi J. Systems Thinking: Managing Chaos and Complexity: A Platform for Designing Business Architecture. Latest Edition
7. Smith. P. C.. Mossialos, E., & Papanicolas, I. Performance measurement for health systemimprovement: experiences, challenges and prospects. 2008
8. لیلا دشمنگیر، رضا مجدزاده و حکیمه مصطفوی استفاده از شواهد در تصمیم گیریهای نظام سلامت، انتشاراتی‌پژواک البرز ۱۳۹۷

ب) مقالات:

ج) محتوای الکترونیکی:

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

1. World Health Organization Reports

نکات کاربردی طرح دوره های نظری / عملی

پیامدهای یادگیری

پیامدهای یادگیری، ترکیبی از دانش، نگرش، مهارت ها و به طور کلی ویژگی هایی هستند که میخواهیم دانشجویان ما در انتهای دوره داشته باشند. در واقع به لحاظ ساختاری، پیامدهای یادگیری جملاتی هستند که توصیف می کنند در انتهای دوره چه انتظاری از دانشجو داریم و به عبارت دیگر دانشجو در انتهای دوره چه چیزی را باید بداند، درک کند و قادر به انجام آن باشد. برای مثال دانشجوی دکترای تخصصی ... در پایان دوره ... باید بتواند ضمن آگاهی بر ضوابط پژوهش اخلاقی، اصول مرتبط را در استفاده از منابع اطلاعاتی منتشر شده، منتشر نشده و الکترونیکی به کار ببرد.

فعالیت های یاددهی - یادگیری

منظور از فعالیت های یاددهی، مجموعه فعالیت هایی است که استادان و دستیاران ارشد در هنگام ایفای نقش استادی، به منظور آموزش بهینه کارآموزان/ کارورزان و فراگیران بر عهده دارند. در این میان، استفاده از راهبردهای یاددهی - یادگیری متمرکز بر روش های فعال و تعاملی، موجب تقویت انگیزه و محوریت یادگیرندگان خواهد شد. نظیر بحث در گروه های کوچک، آموزش مبتنی بر مسأله، آموزش مبتنی بر تیم و روش های خودآموزی و آموزش الکترونیکی.

و منظور از فعالیت های یادگیری، مجموعه فعالیت هایی است که کارآموزان/ کارورزان و فراگیران به منظور ارتقای دانش و مهارت در هر یک از چرخش ها، موظف به انجام آنها هستند.

به عنوان مثال: شرکت فعال در راند¹، گراند راند² و ژورنال کلاب³، رایه کنفرانس های آموزشی⁴، انجام پروژه و ارائه مباحث در قالب سمینار و سایر موارد

روش های ارزیابی فراگیران

ارزیابی فراگیران و کارآموزان/ کارورزان به صورت تکوینی (در طول دوره آموزشی و با هدف ارائه بازخورد و اصلاح عملکرد فراگیر و یا با اختصاص سهمی از نمره نهایی به آن، تأثیرگذار در ارزیابی پایانی دانشجو) و پایانی (در پایان دوره آموزشی به منظور تصمیم گیری و قضاوت در خصوص میزان یادگیری فراگیر) و با بهره مندی از انواع روش های ارزیابی صورت می پذیرد:

- ارزیابی دانش نظری با استفاده از انواع آزمون های کتبی اعم از تشریحی، صحیح و غلط، چند گزینه ای، جور کردنی، استدلال محور و ... انجام می گردد.

1. Round
2. Grand Round
3. Journal Club
4. Didactic Conferences

- **ارزیابی عملکردی¹** در محیط های شبیه سازی شده برای مثال با استفاده از آزمون بالینی ساختارمند عینی (OSCE)² به عنوان یکی از مصادیق بارز آزمون های ویژه ارزیابی عملکرد می باشد.

نکته: بر طبق برنامه آموزشی دوره های کارآموزی و کارورزی مصوب کمیته برنامه ریزی دوره پزشکی عمومی، سهم ارزیابی نظری در دوره کارآموزی نباید بیش از 59 درصد نمره نهایی ارزیابی کارآموزان بوده و در دوره کارورزی نباید بیش از 25 درصد نمره نهایی ارزیابی را به خود اختصاص دهد.

- **ارزیابی در محیط کار³** شامل فعالیت هایی است که فراگیران به طور مستقل و یا با راهنمایی استاد در محیط های کار واقعی و آزمایشگاه انجام می دهند. نظیر انجام کارهای عملی مختلف و با استفاده از انواع روش های ارزشیابی در محیط کار مانند:

- ارزشیابی 360 درجه⁴
- بررسی پورت فولیو⁵ و لاگ بوک⁶
- استفاده از Mini-CEX ، DOPS ، Global rating form و سایر موارد با هدف ارزیابی در طول دوره (ارزیابی تکوینی)

Global rating form: این روش در پایان هر چرخش بالینی، توسط عضو هیأت علمی مربوط، در خصوص ابعاد مختلف توانمندی های مورد انتظار دانشجو به صورت کلی، انجام می شود و برطبق برنامه های آموزشی مصوب دوره پزشکی عمومی، در دوره کارآموزی، سهم اختصاص یافته به این روش ارزیابی، حداکثر 50٪ ارزیابی نهایی کارآموز و در دوره کارورزی، حداقل 40٪ و حداکثر 75٪ ارزیابی نهایی کارورز می باشد. این شکل از ارزیابی نیاز به مجموعه روشنی از شاخص های عملکردی دارد که با توجه به ارتباطی که با توانمندی های مورد انتظار برای فراگیران دارند، از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشند. در این روش، عملکرد فراگیر با استفاده از یک مقیاس درجه بندی، در هر یک از حوزه های توانمندی، مورد ارزیابی قرار گرفته و به او امتیاز داده می شود.

Direct Observation Procedural of Skill: مشاهده مستقیم مهارت های بالینی به عنوان روشی است که به طور ویژه، برای ارزیابی مهارت های عملی (پروسیجرها) طراحی شده است. در این روش فراگیر در حین انجام پروسیجر، مورد مشاهده قرار می گیرد و عملکرد وی بر اساس یک چک لیست ساختارمند، ارزیابی می شود. با این روش، بعد از هر بار انجام آزمون،

نقاط قوت و ضعف فراگیر شناسایی می شوند. فرایند مشاهده فراگیر در حدود 15 دقیقه و ارائه بازخورد به وی حدود 5 دقیقه به طول می انجامد.

Mini Clinical Evaluation Exercise : در این نوع آزمون، یکی از اعضای هیأت علمی، عملکرد فراگیر را در مواجهه با بیمار مشاهده می کند و سپس با استفاده از مقیاس درجه بندی به هرکدام از توانمندی های فراگیر، در فرمی که به همین منظور تهیه شده است، نمره می دهد. در این نوع آزمون انتظار می رود عملکرد فراگیر در طول ترم در چند مواجهه و با استفاده از ارزیابان متفاوت، ارزیابی گردد.

2. Objective Structured Clinical Examination (OSCE)
3. Work place Based Assessment
4. Multi Source Feedback (MSF)
5. Portfolio
6. Logbook

واحد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه عرب. ایران